

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Розрахунки за товарними операціями з кредиторами
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: облік та аналіз»**

ШИФР КРБ.ОтаА.1.579-03.1.4

Здобувачки: _____ Головатюк Я.О.

Керівник: _____ доц. Тарасова О.В.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «6» червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Головатюк Яни Олександрівни

1. Тема роботи: *«Розрахунки за товарними операціями з кредитором ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: облік та аналіз»*

Затверджена наказом ОНТУ від 06 жовтня 2023 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *6 червня 2024 р.*
3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за 2021-2022р.р.*
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Сутність, значення та законодавча база обліку товарних операцій з кредитором. Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз кредиторської заборгованості за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку товарних операцій з кредитором на ньому. Висновки та пропозиції.*
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 13, рисунків – 5.*
6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ Тарасова О.В.

Завдання прийняв до виконання _____ Головатюк Я.О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24 - 25.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.24 - 06.06.24	

Здобувачка-бакалавр _____ Головатюк Я.О.

Керівник роботи _____ Тарасова О.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-бакалавр Головатюк Я.О. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему:

Розрахунки за товарними операціями з кредиторами
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»: облік та аналіз

Умови функціонування в ринковому середовищі потребують здійснення достовірного обліку та всебічного системного контролю кредиторської заборгованості, застосовуючи при цьому різні прийоми внутрішнього контролю, які дозволять найефективніше управляти промисловим підприємством. Створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків з контрагентами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації заборгованості, уніфікації способів її оцінки та документів аналітичного обліку.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

У першому розділі розглядаються теоретичні основи розрахунків за товарними операціями з кредиторами, їх класифікація, документальне оформлення операцій, синтетичний та аналітичний облік та нормативно-правова база податкового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами.

У другому розділі надана техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод», проведено фінансово-економічний аналіз його діяльності та аналіз кредиторської заборгованості за два роки.

У третьому розділі визначено особливості організації бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами на досліджуваному підприємстві.

У завершальній частині кваліфікаційної роботи бакалавра сформульовані висновки та пропозиції по удосконаленню організації обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 63 с.
таблиць	– 13
рисуноків	– 5

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП.....	5
1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ....	9
1.1. Економічна сутність та класифікація розрахунків за товарними операціями з кредиторами.....	9
1.2. Документальне оформлення обліку розрахунків за товарними операцій з кредиторами.....	17
1.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами.....	22
1.4. Нормативно-правове забезпечення обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами.....	26
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	32
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	32
2.2. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства.....	37
3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ З КРЕДИТОРАМИ ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	42
3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	42
3.2. Організація обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	53
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки роль бухгалтерського обліку переоцінити практично неможливо. Правильно організований облік є однією із найважливіших умов ефективного управління сучасним промисловим підприємством та досягнення його комерційного успіху.

В сучасних умовах відповідність національної економіки вимогам ринкової економіки та міжнародним стандартам потребує обґрунтованого розгляду й розв'язання ряду проблем. Однією з таких є удосконалення розрахунків за товарними операціями з кредиторами. Ефективність функціонування економіки в цілому і кожного окремого підприємства суттєво залежить від успішного розв'язання цієї проблеми.

В умовах сьогодення кредиторська заборгованість є додатковим резервом поповнення обігових коштів, оплати заробітної плати, процентів за кредитами тощо. При заданих умовах найбільшої уваги від керівництва підприємства вимагається додержання всіх нормативно-правових вимог щодо відображення кредиторської заборгованості в бухгалтерському обліку, систематичний контроль, проведення аналізу та ефективне планування розмірів кредиторської заборгованості в майбутніх періодах та недопущення виникнення безнадійної заборгованості.

Чітка організація розрахунків між постачальниками та покупцями безпосередньо впливає на прискорення обіговості коштів та своєчасності погашення зобов'язань. Порушення цих умов знижує платоспроможність суб'єктів господарювання, негативно впливає на ритмічність функціонування промислового підприємства, позначається на фінансових результатах діяльності та призводить до зниження рентабельності.

З метою досягнення підприємством оптимальних темпів розвитку його топ-менеджмент повинен забезпечувати постійний моніторинг, оцінювати стан та розміри кредиторської заборгованості, застосовуючи індивідуальний

підхід залежно від планових задач та прийнятих раніше управлінських рішень. Управління кредиторською заборгованістю повинно забезпечувати: виконання умов договору, правильне її відображення у фінансовій звітності, стабільну репутацію компанії на ринку як надійного платоспроможного підприємства.

Діяльність кожного промислового підприємства в сучасних умовах функціонування є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, зацікавлених у позитивних результатах його розвитку. Учасники цих процесів потребують достовірної та неупередженої інформації про фінансово-майновий стан підприємства, ліквідність його балансу, платоспроможність, фінансову стабільність та незалежність, перспективи його розвитку.

Наукові праці висвітлюють як теоретичні поняття, так і практичні методи дослідження цього питання. Важливі досягнення у вивченні та аналізі кредиторської заборгованості отримали такі вітчизняні вчені як О.П. Антонюк, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Т.І. Єфіменко, В.М. Івахненко, Є.В. Калюга, Н.М. Купріна, Л.В. Кручак, В.С. Муковіз, Н.Б. Новицька, І.В. Орлов, Г.О. Партин, В.В. Сопко, Т.М. Ступницька, Н.М. Ткаченко, О.Ф. Томчук, Ю.С. Цал-Цалко, Н.В. Чебанова та інші. Потрібно зазначити, що коло важливих питань обліку товарних операцій з кредиторами, а також оцінки, аналізу та управління кредиторською заборгованістю залишаються без належної уваги.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є обґрунтування теоретичних та практичних положень з обліку товарних операцій з кредиторами, повноти та своєчасності відображення даних в зведених та облікових регістрах.

Виходячи з поставленої мети визначені такі завдання:

– розкрити економічну сутність обліку розрахункових операцій за товарними операціями з кредиторами;

- дослідити документальне оформлення операцій за розрахунками з кредиторами;
- ознайомитися з веденням синтетичного та аналітичного обліку розрахункових операцій за товарними операціями з кредиторами підприємства;
- вивчити нормативно-правове регулювання обліку товарних операцій з кредиторами;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства та аналіз кредиторської заборгованості;
- запропонувати шляхи вдосконалення обліку розрахункової політики за товарними операціями з кредиторами на підприємстві.

Предметом дослідження є організація бухгалтерського фінансового обліку та аналізу розрахункових операцій за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Об'єктом дослідження є діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Методи дослідження. При написанні роботи використовувалися наступні методичні прийоми і способи: аналіз, синтез, порівняння показників, групування, розрахунок середніх і відносних величин, складання аналітичних таблиць, метод ланцюгових підстановок, статистичні та аналітичні розрахунки. Метод причинно-наслідкового зв'язку, абстрактно-логічний та метод групування використовувалися для виділення об'єктів і елементів облікової політики.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, спеціальна наукова література, матеріали науково-практичних конференцій, праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо теми дослідження, інтернет-ресурси, методичні вказівки для виконання кваліфікаційної роботи, дані первинного,

аналітичного та синтетичного обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод», фінансова звітність, дані статистичної звітності, довідкові матеріали.

При написанні кваліфікаційної роботи бакалавра були використані нормативно-правові документи, періодичні видання, книги, інтернет-ресурси, а також внутрішні документи ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ

1.1. Економічна сутність та класифікація розрахунків за товарними операціями з кредиторами

Облік є невід'ємною складовою частиною господарської діяльності підприємства. Поява обліку це наслідок економічного прогресу, адже чим складнішою та різноманітнішою ставала господарська діяльність, тим складнішою ставав облік, розширювалися його функції та ускладнювалися завдання.

Розвитку обліку в різних країнах притаманні певні особливості, але його основні напрямки зберігають схожі тенденції. Це підтверджує правильність висновку про закономірність виникнення обліку та пояснює існування елементів бухгалтерського обліку, які залишаються незмінними протягом багатьох століть і властиві обліковим системам усіх країн світу.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форму організації бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік є складовою частиною процесу управління, накопичення і узагальнення інформації у грошовому вимірнику про майно, капітал і зобов'язання підприємства. Це складна система – сукупність елементів, пов'язаних між собою та об'єднаних в єдине ціле.

Бухгалтерський облік є універсальною і гнучкою системою з інформаційно-контрольним відображенням процесів і результатів діяльності господарських суб'єктів.

В умовах ринкової економіки є дуже важливим стан платіжно-розрахункової дисципліни. Особливо в тій його частині, що стосується функцій, які виконуються бухгалтером щодо обліку розрахунків з кредиторами за товарні операції. Важливість цієї проблеми ще в тому, що

саме система розрахунків пов'язує підприємство з іншими структурними підрозділами економіки, тобто іншими підприємствами і установами, організаціями.

Розрахункова політика – система принципів та методів розробки та реалізації рішень, пов'язаних з регулюванням процесу здійснення розрахунків, а також дій, що визначають найбільш ефективну форму розрахунків відповідно до потреб та можливостей стратегії розвитку підприємства [52].

Правильна організація розрахункових операцій сприяє зміцненню договірної і розрахункової дисципліни, виконанню зобов'язання з постачання продукції в заданому асортименті і якості, підвищенню відповідальності за дотриманням платіжної дисципліни, скороченню кредиторської заборгованості, прискоренню оборотності оборотних коштів, а отже і поліпшенню фінансового становища підприємства.

Правильне визначення сутності категорії «кредиторська заборгованість» та її подальша коректна класифікація допомагає правильно відобразити інформацію в регістрах бухгалтерського обліку, фінансовій та податковій звітності.

Поняття «кредиторська заборгованість» часто ототожнюють з поняттям «зобов'язання». Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку дають визначення саме сутності зобов'язань, економічна література дає більш повне уявлення про заборгованість перед іншими суб'єктами господарювання (табл. 1.1).

Зважаючи на визначення понять та думку інших авторів, ми прийшли до висновку, що кредиторська заборгованість – це оборотні кошти інших суб'єктів ринкових відносин, залучені тимчасово на безоплатній основі, щодо яких існують зобов'язання погасити у певні строки, визначені договором або чинним законодавством [16].

Визначення сутності категорій «кредиторська заборгованість» та
«зобов'язання»

Джерело	Визначення
МСБО №37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [39]	Зобов'язання – існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди.
НП(С)БО №11 «Зобов'язання» [45]	Непередбачене зобов'язання – це: 1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; 2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.
Бугинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. [4]	Кредиторська заборгованість – це форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу.
Ступницька Т. М., Маркова Т. Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. [32]	Кредиторська заборгованість – це фінансова угода між суб'єктами господарювання, в якій одна сторона тимчасово позичає комерційні кошти для товарно-грошового обігу, а інша – зобов'язується повернути грошовий борг у вказаний термін.
Садовська І. Б. [53]	Зобов'язання та розрахунки – це кредиторська заборгованість, що виникає в результаті заборгованості суб'єкта господарювання постачальникам і підрядникам за отримані від них, але не оплачені матеріальні цінності, виконані роботи, послуги.
Ткаченко Н.М. [57]	Кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі.
Томчук О.Ф. [59]	Кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.
Цал-Цалко Ю.С. [63]	Кредиторська заборгованість – це тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання.
Чабанова Н.В., Василенко Ю.А. [64]	Кредиторська заборгованість – це особлива частина майна організації, що є предметом обов'язкових правовідносин між організацією і її кредиторами.

* узагальнено автором на підставі літературних джерел

У процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єкт господарювання взаємодіє з іншими підприємствами, організаціями, які поставляють матеріальні цінності, включаючи виробничі запаси, обладнання, інші активи, надають послуги, виконують роботи, необхідні для забезпечення

звичайної діяльності підприємства. Внаслідок чого можуть виникати зобов'язання (рис.1.1).

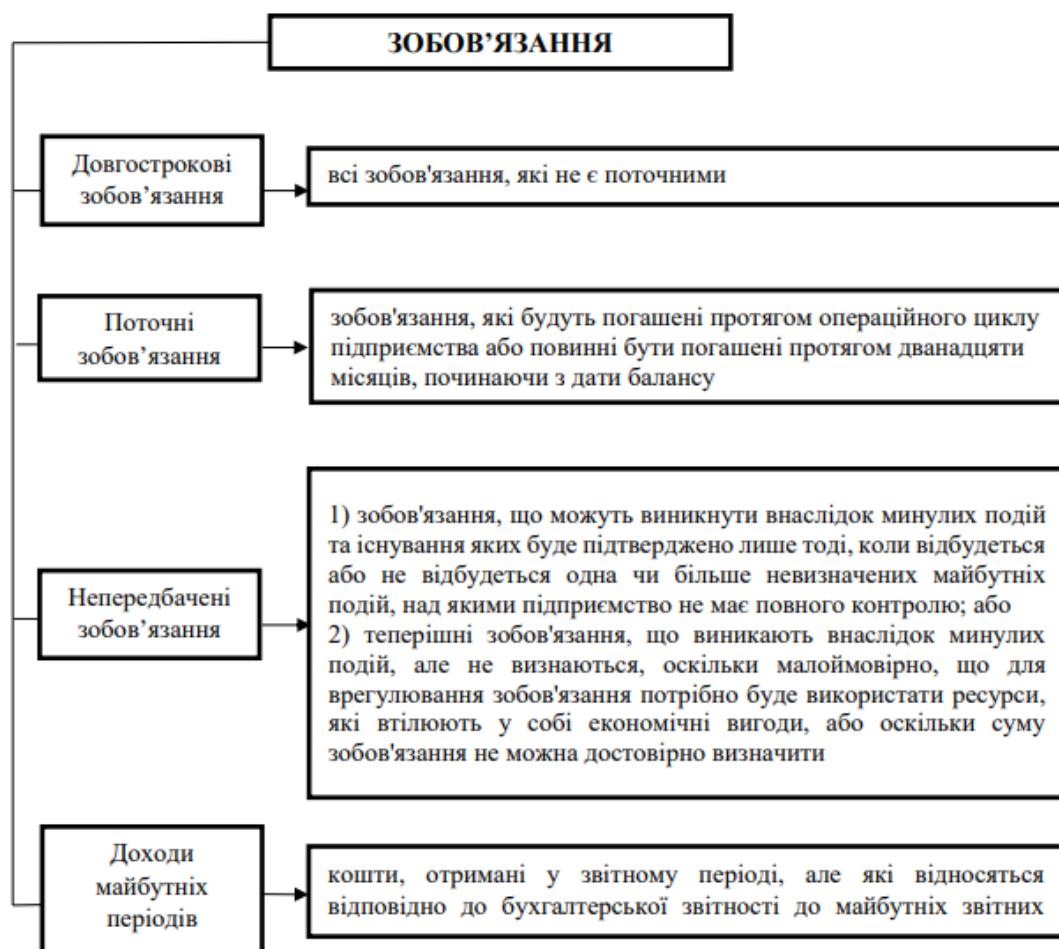

Рис. 1.1. Класифікація зобов'язань згідно з НП(С)БО 11 [45]

Залежно від порядку визначення суми зобов'язання поділяються на фактичні та умовні.

Фактичні – виникають на основі договору, контракту, одержаного рахунка, сума заборгованості по них відома. За умовними зобов'язаннями, навпаки, точна сума не може бути визначена до настання певної дати. Це заборгованість зі сплати податків, відпусток тощо.

Підприємства зобов'язані своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. За несвоєчасні розрахунки вони мають сплачувати штрафи і неустойки. Однак практика свідчить, що можливість уникнути майнової

відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами.

Несвоєчасність платежів викликає фінансові ускладнення у підприємств-кредиторів, негативно впливає на їх господарську діяльність, у підсумку і на економіку країни загалом.

НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [45] визначає методологічні засади формування та обліку інформації про кредиторську заборгованість, а також вимоги щодо її розкриття у фінансовій звітності.

Проте задля ефективного аналізу та управління, на нашу думку, слід виділити такі види кредиторської заборгованості [16]:

- кредиторська заборгованість перед постачальниками (сировина, матеріали, товари та інші активи підприємства);
- кредиторська заборгованість перед підрядниками (роботи, послуги);
- кредиторська заборгованість перед найманими працівниками (заробітна плата, оплата праці за цивільно-правовими договорами);
- кредиторська заборгованість перед бюджетними фондами (податки згідно чинного законодавства);
- кредиторська заборгованість перед позабюджетними фондами (збори та платежі згідно чинного законодавства);
- кредиторська заборгованість з соціального страхування (єдиний соціальний внесок);
- кредиторська заборгованість перед покупцями (отримані аванси, передоплати за продукцію, товари, послуги);
- кредиторська заборгованість перед акціонерами (дивіденди);
- кредиторська заборгованість з інших розрахунків.

Дані види кредиторської заборгованості класифікуються також за термінами погашення. За цим критерієм кредиторська заборгованість поділяється на [45]:

- 1) поточна кредиторська заборгованість:

– кредиторська заборгованість, термін погашення якої менше 3 місяців;

– кредиторська заборгованість, термін погашення якої від 3 до 6 місяців;

– кредиторська заборгованість, термін погашення якої більше 6 місяців.

2) довгострокова кредиторська заборгованість, термін погашення якої більше 12 місяців.

3) прострочена кредиторська заборгованість – не погашена в строк, установлений договором.

4) безнадійна кредиторська заборгованість – строк позовної давності (загальний – 3 роки, спеціальний – згідно чинного законодавства) за якою минув.

Залежно від умов виникнення кредиторську заборгованість поділяють на: допустиму і не виправдану.

Допустимою вважається заборгованість постачальникам за акцептованими платіжними вимогами, не прострочена заборгованість перед бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування та інших поточних зобов'язань.

До не виправданої кредиторської заборгованості належать усі види простроченої заборгованості підприємства перед постачальниками, банками, бюджетом, учасниками та іншими контрагентами господарських відносин. Така заборгованість часто є наслідком скрутного фінансового стану, коли відсутні кошти для платежів. Вона може виникати також у зв'язку з несвоєчасним оформленням і поданням розрахунково-платіжних документів, допущеними помилками у розрахунках. [16]

В ринкових умовах господарювання, фінансовий стан кожного господарюючого суб'єкта залежить від його взаємовідносин з іншими суб'єктами господарювання. Проведення операцій пов'язаних із зобов'язаннями полягає у встановленні достовірності певних даних відносно

наявності зобов'язань перед кредиторами, повноти і своєчасності відображення первинних даних в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності прийнятій обліковій політиці, національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності і доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань у звітності господарюючого суб'єкта.

Розрахунки за товарними операціями з кредиторами – взаємовідносини з постачальниками та підрядниками за отримані товари, виконані роботи, надані послуги.

Постачальник – юридична чи фізична особа, товаровиробник, що на умовах двостороннього договору забезпечує постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, будівельних матеріалів, запчастин, товарів), надання послуг (постачання електроенергії, газу, води, пари тощо) покупцям.

Підрядники – спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво. [45]

Розрахунки з постачальниками та підрядниками здійснюється після відвантаження товарно-матеріальних цінностей, виконання робіт або надання послуг або одночасно з ними зі згодою організації або по її дорученню, або по передоплати.

За економічним змістом розрахунки поділяються на дві основні групи (системи):

– за товарними операціями, тобто всі розрахунки між підприємствами і господарськими організаціями за реалізовану продукцію, виконані роботи, послуги і придбані матеріальні цінності та послуги;

– за нетоварними операціями, до яких належать відповідні платежі до бюджету; одержання і повернення банківських кредитів, сплата страхових

платежів, розрахунки за претензіями, нестачами і крадіжками та різні інші розрахунки.

Характер цих двох груп розрахунків різний, зокрема й з погляду техніки їх здійснення.

Найбільшу питому вагу в розрахунках підприємств мають розрахунки за товарними операціями – за продану (реалізовану) продукцію, виконані роботи і надані послуги, одержані матеріальні цінності та послуги.

Облік надходження товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, товарів тощо), нематеріальних активів, одержання виконаних робіт і наданих послуг та їх використання і реалізації є основною ділянкою бухгалтерського обліку підприємства, яка забезпечує контроль за точністю і об'єктивністю основного показника діяльності підприємства – обсягу реалізації (доходу) і фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Облік надходження і реалізації цінностей безпосередньо пов'язаний з правильним визначенням, обліком та сплатою до бюджету податку на додану вартість.

При обліку надходження цінностей необхідно виходити в першу чергу із наступних статей V розділу «Податок на додану вартість» Податкового Кодексу України [49]:

1. Податок на додану вартість становить:
 - 20 % бази оподаткування та додається до ціни цінностей (ст. 193.1);
 - 0 % при постачанні визначених Цим Кодексом товарів і послуг (ст. 195.1);
 - 7 % при ввезенні, вивезенні або постачанні лікарських засобів на території України (ст. 193.1).
2. Продаж цінностей здійснюється за договірними цінами з додатковим нарахуванням податку на додану вартість (ст. 7.1).
3. Датою виникнення права платника податку на податковий кредит вважається дата здійснення першої з подій:

– дата списання коштів з банківського рахунку платника податку в оплату цінностей (робіт, послуг), дата виписки відповідного рахунку (товарного чека) – в разі розрахунків з використанням кредитних дебетових карток або комерційних чеків;

– дата отримання податкової накладної, що засвідчує факт придбання платником податку цінностей (робіт, послуг), ст. 187.1.

Завданнями розрахункової політики з кредиторами є [45]:

– формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками необхідної внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності – керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна організації, а також зовнішнім – контролюючим органам, інвесторам, кредиторам і іншим користувачам бухгалтерської звітності;

– контроль за станом кредиторської заборгованості;

– контроль за дотриманням форм розрахунків, встановлених в договорах з постачальниками та підрядниками;

– своєчасна перевірка та аналіз розрахунків з кредиторами для виключення простроченої заборгованості;

– оптимізація розрахунків і пов'язаних з цими категоріями контрагентів податків.

1.2. Документальне оформлення обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами

Облік товарних операцій на підприємствах забезпечує збір та систематизацію інформації про товарні залишки на початок і кінець звітного періоду, їх надходження та витрачання. Облік товарних операцій здійснюється на підставі супровідних документів, наданих до товарного звіту.

При здійсненні розрахунків можна користуватися як готівковими, так і безготівковими формами.

Форми безготівкових розрахунків розрізняються між собою видом застосовуваних розрахункових документів та порядком їх обігу. На сьогоднішній день безготівкові розрахунки між господарюючими органами можуть здійснюватися в таких формах: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, чеки, акредитиви, векселя (рис 1.2.).

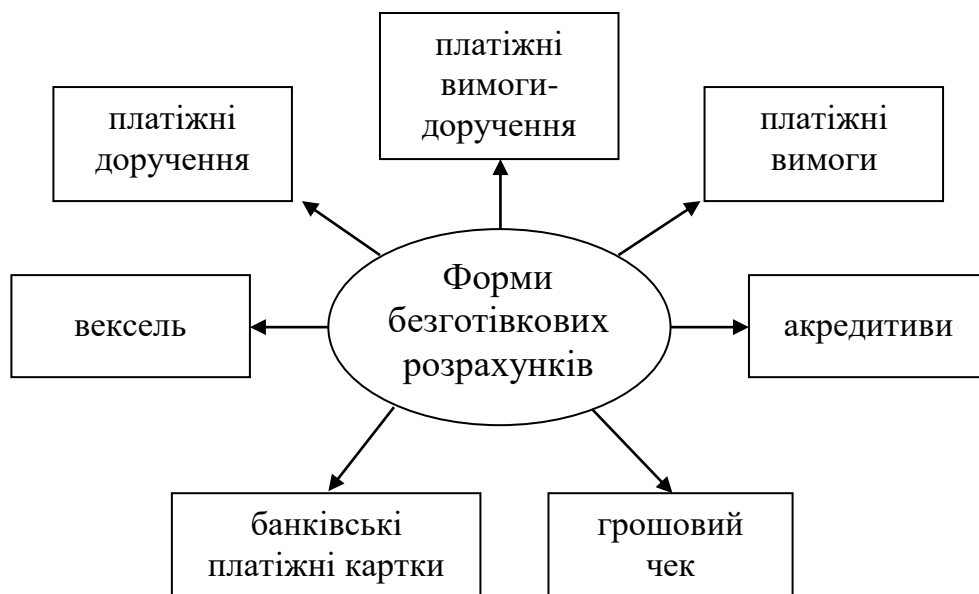

Рис. 1.2. Основні форми безготівкових розрахунків [27]

Платіжне доручення – це розрахунковий документ, який містить доручення платника банку здійснити переказ певної суми коштів зі свого рахунку на рахунок отримувача. Сума платіжного доручення не повинна перевищувати суму грошових коштів на рахунку платника. В нашому випадку такий документ підтверджує зарахування коштів на рахунок постачальника чи підрядника.

Платіжна вимога-доручення — це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин:

– верхня — вимога постачальника (одержувача коштів) безпосередньо до покупця (платника) сплатити вартість поставленої йому за договором продукції (виконаних робіт, наданих послуг);

– нижня — доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунку суму, яка проставлена у рядку «сума до оплати літерами».

У випадку використання даного документу про списання коштів дізнається покупець, а постачальник в свою чергу – про зарахування коштів на свій рахунок.

Грошовий чек — це грошовий документ установленної форми, що містить беззаперечну вказівку власника поточного рахунку (чекодавця) банкові сплатити зазначену в чеку суму конкретній особі чи пред'явникові чека. Основне призначення грошового чека — бути інструментом отримання готівкових коштів із поточного рахунку підприємства.

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж [27].

Вексель – цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю). Розрізняють простий і переказний вексель. Вексель переказний – вексель, який містить письмовий наказ однієї особи (юридичної або фізичної) іншій особі сплатити у зазначений строк визначену суму грошей третій особі. Вексель простий – вексель, який містить зобов'язання векселедавця сплатити у зазначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю) [27].

Способи платежів визначаються порядком та умовами виконання контрагентами своїх грошових зобов'язань один перед одним. При кожній формі розрахунків можуть застосовуватися різні способи платежів, що дає можливість підприємствам виконувати свої грошові зобов'язання на більш вигідних для себе умовах.

Основними джерелами даних для контролю розрахункових відносин за товарними операціями є первинні документи з обліку розрахунків з покупцями та постачальниками.

Розрахунки з вітчизняними постачальниками проводяться на підставі документів постачальника, перелік яких наведено на рис. 1.3 [45].

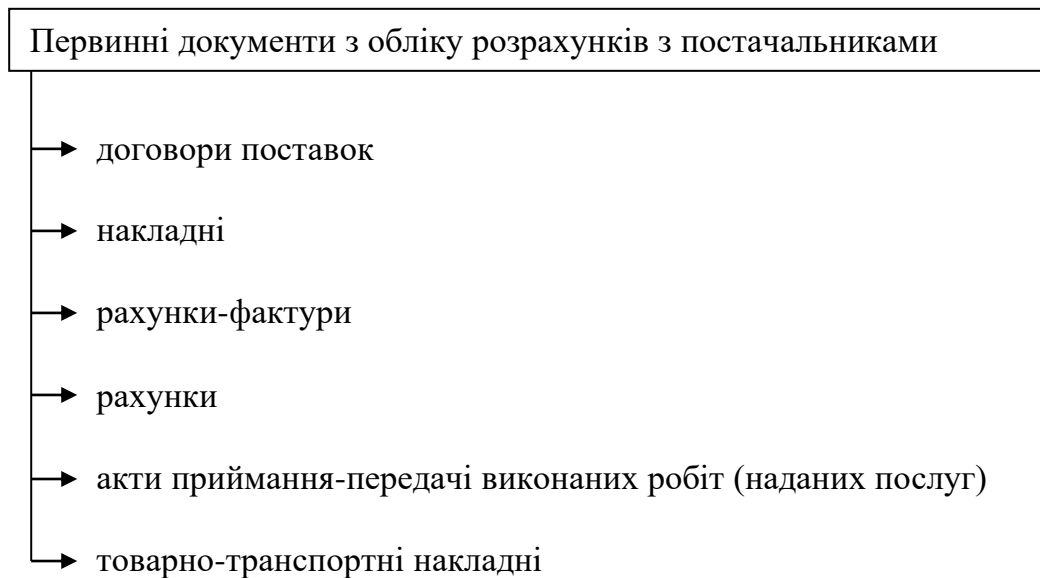

Рис. 1.3. Первинні документи з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами [45]

Договір поставки є одним із найпоширеніших видів зобов'язань, що використовуються в підприємницькій діяльності. Договір вважається оформленим після погодження з усіма відповідальними особами.

Накладна – документ, який засвідчує факт отримання товарно-матеріальних цінностей. Має такі реквізити: номер і дата документа; коди складу, покупця, готової продукції, одиниця виміру; ціна; кількість; сума; загальна сума за продукцію; націнка; знижка.

Рахунки-фактури на відвантажену продукцію направляються покупцям, а їх копії залишаються в бухгалтерії підприємства постачальника. В рахунках-фактурах вказуються: найменування вантажоотримувача та

відправника, їх адреса, номер угоди, найменування банку та його реквізити, сума рахунка-фактури, дата відвантаження та інша необхідна інформація.

Постачальник може включити до рахунка-фактури покупця, крім вартості відвантаженої продукції, вартість тари, відвантаженої з продукцією (якщо вона не включена у відпускну вартість продукції і оплачується понад її відпускну вартість), а також транспортні витрати.

Рахунок – має такі реквізити: порядковий номер, дата виписки, назва організації постачальника, адреса, телефонний номер постачальника, номер розрахункового рахунку, назва банку в якому відкрито розрахунковий рахунок, МФО банку постачальника, код постачальника, назва організації-платника, адреса та номер платника. [45]

Згідно із Податкового кодексу України постачальник (продавець) повинен надати підприємству-покупцю податкову накладну, форма І, порядок заповнення якої затверджені наказом ДПА України. В податковій накладній, крім інших реквізитів, вказуються ціна, ставка і сума ПДВ, загальна сума, що підлягає сплаті постачальнику. У разі звільнення від оподаткування готової продукції згідно зі ст. 5 Закону в податковій накладній зазначається «Звільнено від ПДВ» з посиланням на відповідний пункт Кодексу.

Податкова накладна виписується в двох примірниках, оригінал якої надається покупцеві (одержувачу готової продукції), а копія зберігається у підприємства (продавця) як звітний і розрахунковий податковий документ.

Податкова накладна надає право покупцю, зареєстрованому як платник ПДВ, на включення до податкового кредиту (з віднесенням на дебет рахунка 641 «Розрахунки за податками») витрат по сплаті ПДВ постачальнику (продавцю) при придбанні матеріальних цінностей (робіт, послуг). Якщо покупець не є платником податку, то податкова накладна йому не надається. [49]

Товарно-транспортні накладні (ТТН) виписують при доставці товарів автомобільним транспортом. При доставці товарів залізничним транспортом

виписують залізничну накладну, при прямуванні вантажу морським шляхом – коносамент.

Залежно від особливостей товарів і згідно з умовами договору до ТТН або рахунка-фактури можуть бути додані документи, що підтверджують кількість товарів та їхню якість (специфікація і технічні вимоги, свідоцтва про якість, сертифікати, довідки про результати лабораторних аналізів тощо). [45]

На сьогоднішній день в Україні зустрічається такий вид розрахунків, як бартерні операції.

Товарообмінна (бартерна) операція – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, яка передбачає розрахунок за продану продукцію (роботи, послуги) в іншій, ніж грошовій формі, включаючи різні види погашення (заліку) взаємозаборгованості між сторонами господарської операції без проведення грошових розрахунків. Тобто розрахунок між суб'єктами товарообмінної операції передбачає еквівалентний за вартістю обмін однакових товарів (робіт, послуг) на інші.

При здійсненні товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають договори, в яких визначають строки взаємних поставок товарів, обов'язки сторін з виконання умов договору та відповідальність сторін у випадку порушення прийнятих зобов'язань. [45]

1.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами

Для обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами використовують рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Його призначено для ведення обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності (у тому числі отримані від учасників промислово-фінансових груп (ПФГ)), виконані роботи, надані послуги [33].

За кредитом даного рахунку відображають заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом – її погашення, списання.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» для обліку за товарними операціями має такі субрахунки [48]:

- 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

На субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками.

На субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. [28]

Кореспонденція рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» наведена в таблиці 1.2.

Типові господарські операції з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками наведено в таблиці 1.3.

Аналітичний облік за рахунком 63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками ведеться за кожним платіжним документом і постачальником лінійним методом запису по кожній позиції. При обробці первинних документів бухгалтер протягом місяця складає реєстр прибуткових і видаткових документів, у якому зазначає номер і дату супровідних документів (товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, накладна), вартість матеріальних цінностей, що надійшли, а також номер і дату платіжного документа на сплату заборгованості. Загальна сума товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) за документами, не оплаченими в поточному і в попередніх місяцях, має відповідати кредитовому сальдо рахунку 63.

Кореспонденція рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками
та підрядниками»

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» кореспондує	
за дебетом з кредитом рахунків:	за кредитом з дебетом рахунків:
24 «Брак у виробництві»	15 «Капітальні інвестиції»
30 «Готівка»	20 «Виробничі запаси»
31 «Рахунки в банках»	21 «Поточні біологічні активи»
34 «Короткострокові векселі одержані»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	23 «Виробництво»
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	24 «Брак у виробництві»
40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	28 «Товари»
42 «Додатковий капітал»	30 «Готівка»
46 «Неоплачений капітал»	31 «Рахунки в банках»
48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	39 «Витрати майбутніх періодів»
50 «Довгострокові позики»	42 «Додатковий капітал»
51 «Довгострокові векселі видані»	47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»
52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
55 «Інші довгострокові зобов'язання»	68 «Розрахунки за іншими операціями»
60 «Короткострокові позики»	70 «Доходи від реалізації»
62 «Короткострокові векселі видані»	80 «Матеріальні витрати»
64 «Розрахунки за податками й платежами»	84 «Інші операційні витрати»
68 «Розрахунки за іншими операціями»	85 «Інші затрати»
70 «Доходи від реалізації»	90 «Собівартість реалізації»
71 «Інший операційний дохід»	91 «Загальновиробничі витрати»
74 «Інші доходи»	92 «Адміністративні витрати»
	93 «Витрати на збут»
	94 «Інші витрати операційної діяльності»

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [28]

Аналітичний облік розрахунків по імпортних операціях можна здійснювати в розрізі країн, а всередині їх – в розрізі постачальників або номерів контрактів. В будь-якому випадку повинен бути забезпечений чіткий контроль своєчасності розрахунків по кожній поставці товарів. Аналітичний облік ведеться за місцями зберігання і обліковими (товарними) партіями, при визначенні ознак яких береться до уваги: характер товару, можливість зберігання партії в процесі перевезення, перевалки, зберігання вантажу.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату. [28]

Типові господарські операції рахунка
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відображено надходження від постачальника основних засобів або вартості виконаних робіт підрядником, пов'язаних із створенням основних засобів	15	63
2	Відображено надходження на підприємство від постачальника товарно-матеріальних цінностей	20, 22, 25, 28	63
3	Віднесено на витрати виробництва вартість робіт, виконаних підрядником	23	63
4	Повернуто на підприємство від постачальника раніше перераховані йому кошти	30, 31	63
5	Відображено суму недостачі при оприбуткуванні на склад цінностей від постачальника	374	63
6	Відображено суму ПДВ (податкового кредиту) із вартості придбаних цінностей у постачальника, а також виконаних робіт і послуг підрядником	64	63
7	Належить підрядникам за виконані роботи і надані послуги	91, 92, 93	63
8	Визнано підприємством претензії (штрафи, пені, неустойки), пред'явлені зі сторони постачальника	948	63
9	Списано безнадійну дебіторську заборгованість по розрахунках із постачальниками на інші витрати операційної діяльності	944	63
10	Нараховано заборгованість підрядній організації за здійснення робіт, пов'язаних із запобіганням або ліквідацією наслідків стихійного лиха	977	63
11	Проведена оплата постачальникам та підрядникам за поставлені цінності, виконані роботи і надані послуги	63	30, 31
12	В рахунок оплати заборгованості перед постачальником передано векселі, отримані підприємством від покупця	63	34
13	Погашено заборгованість перед постачальником коштами, виданими підзвітним особам	63	372
14	В рахунок погашення боргу передано постачальнику акції підприємства	63	46
15	Проведено розрахунок з постачальником за рахунок позики банку	63	50, 60
16	Видано вексель постачальникам та підрядникам в рахунок поставки цінностей або виконаних робіт	63	51, 62

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [28]

Дебетове сальдо рахунка 63 показує, що платіжні документи оплачено, а товарно-матеріальні цінності не одержано. Це сальдо відображають в активі балансу за відповідною статтею. [28]

1.4. Нормативно-правове забезпечення обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами

Правове регулювання бухгалтерського обліку – це система законодавчих і нормативних актів, відповідно до яких підприємство здійснює господарсько-фінансову діяльність і забезпечує ведення її бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ці нормативні акти мають певну ієрархічну підпорядкованість.

Основним завданням нормативно-правового регулювання обліку в Україні є визначення для всіх суб'єктів господарювання єдиних правил його ведення. Порядок ведення бухгалтерського обліку за товарними операціями з кредиторами на підприємствах регулює цілий ряд нормативно-правових документів, які забезпечують:

- дотримання підприємствами єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, які гарантують та захищають інтереси користувачів облікової інформації;
- достовірність та повноту визначених даних з метою задоволення інформаційних потреб користувачів.

Визначальний вплив на бухгалтерський облік в Україні здійснює нормативне регулювання, представлене наступними рівнями:

- Конституція України, Кодекси законів і Закони України;
- Укази й розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України;
- Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які затверджуються Міністерством фінансів України;
- Міжнародні стандарти фінансової звітності використовують підприємства, які провадять діяльність із закордонними контрагентами, інвесторами або їх засновниками є іноземні громадяни;

– Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших органів, які розробляються і затверджуються на основі Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Основою нормативно-правової бази, яка регламентує порядок організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [51]. Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачає [51]:

1. Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою захисту інтересів користувачів й удосконалення бухгалтерського обліку та звітності.

2. Застосування принципів та методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які визначаються національними.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку [51].

Також обов'язковими для всіх підприємств на території України є дотримання Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [28] та Наказом Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам.

Керуючись даною системою нормативно-правову базу, що регулює розрахункові операції за товарними операціями з кредиторами можна подати у вигляді таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Законодавчі акти, що регулюють розрахункові операції
за товарними операціями з кредиторами

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
2	Цивільний кодекс України	Регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників
3	Господарський кодекс України	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
4	Податковий кодекс України	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [49, 51]

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, що регулюють розрахунки за товарними операціями з кредиторами згруповано в таблиці 1.5.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку,
що регулюють розрахунки за товарними операціями з кредиторами

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми слід застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ) і консолідованої фінансової звітності.
2	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»	Визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності. Норми застосовуються групою юридичних осіб, яка складається з материнського (холдингового) підприємства та дочірніх підприємств (крім групи підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, або групи підприємств, у якій материнське (холдингове) підприємство складає фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).
3	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»	Визначається порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності.
4	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності. Норми застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [41-43, 45, 46]

Внутрішні робочі документи, що регулюють облік розрахунків за товарними операціями наведені в таблиці 1.6.

Внутрішні робочі документи, що регулюють облік
розрахунків за товарними операціями з кредиторами

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	Облікова політика підприємства	Визначає способи організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, з урахуванням конкретних умов його діяльності.
2	Робочий План рахунків	Кожне підприємство розробляє для себе робочий план рахунків, включаючи до нього лише ті рахунки, що мають практичне застосування на даному підприємстві. Робочий план рахунків затверджується керівником підприємства. Але порядок використання кожного рахунка є незмінним, встановленим інструкцією зі застосування плану рахунків.
3	Розроблені первинні документи	Кожне підприємство має право розробити власні спеціалізовані первинні документи, за умови наявності в них обов'язкових реквізитів(з метою внутрішнього управлінського обліку).

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [12, 48]

Для належної організації обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємствах доцільно використовувати наказ про облікову політику підприємства як сукупності принципів, методів і процедур з організації системи обліку даного процесу.

Наказ про облікову політику підприємства є внутрішнім регламентом організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Облікова політика підприємства має враховувати такі важливі фактори:

- форму власності та організаційно-правову структуру підприємства;
- вид економічної діяльності, що зумовлює особливості та умови облікової роботи;
- параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатури продукції, чисельності працюючих тощо;
- відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання.

Оскільки план рахунків передбачено застосовувати в усіх галузях народного господарства, то на кожному конкретному підприємстві цілком закономірно використовується лише певна частина синтетичних рахунків,

передбачених планом. Тому кожне підприємство розробляє для себе робочий план рахунків, включаючи до нього лише ті рахунки, що мають практичне застосування на даному підприємстві. Робочий план рахунків затверджується керівником підприємства. Але порядок використання кожного рахунка є незмінним, встановленим інструкцією зі застосування плану рахунків. Стабільність плану рахунків є важливою передумовою підвищення якості облікової роботи.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» розташований в м. Вознесенськ Миколаївської області, на перетині головних торгових магістралей на Півдні України.

Підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності малого бізнесу та складає спрощену фінансову звітність – «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: за формами №1-м «Баланс» та №2-м «Звіт про фінансові результати».

Керівник підприємства Самойлов Андрій Михайлович. Код ЄДРПОУ: 40404385, дата реєстрації: 06.04.2016 року. [15]

На підприємстві є декілька видів виробництв, забезпечених необхідним технологічним обладнанням і механізмами, з наступними можливостями і видами робіт:

- первинне виноробство (переробка винограду, виробництво виноматеріалів для вин коньячних виноматеріалів);
- первинне плодове виноробство (переробка плодів і ягід, виробництво плодових виноматеріалів);
- коньячне виробництво повного циклу (дистиляція коньячних виноматеріалів, витримка коньячних спиртів, купажування);
- дистиляція плодових матеріалів, витримка плодових спиртів;
- вторинне виноробство (розлив тихих вин, розлив коньяків, розлив плодових брендів і алкогольних напоїв);
- виробництво неосвітленого концентрованого яблучного або виноградного соку.

Види діяльності КВЕД [15]:

- дистиляція, ректифікація та змішування алкогольних напоїв;
- виробництво недистильованих напоїв із зброджуваних продуктів;
- виробництво фруктових та овочевих соків;
- виробництво вин;
- виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин;
- оптова торгівля напоями;
- оптова торгівля лісоматеріалами, будівельними матеріалами і обладнанням;
- неспеціалізована оптова торгівля;
- роздрібна торгівля алкогольними та іншими напоями в спеціалізованих магазинах;
- вантажний автомобільний транспорт;
- надання в оренду та експлуатацію власного чи орендованого майна.

Підприємство займається і переробкою винограду: стаціонарне закрите будівля включає три лінії з дробильними установками, гребеневиділітелями, пневматичними пресами, ємностями і фільтр-пресами потужністю 8000 тон винограду в сезон.

Для виробництва міцних напоїв на основі дистиляції на підприємстві працюють 3 три установки:

- блок з потужністю 1000 л. абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 250 літрів абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 12000 літрів абсолютного алкоголю на добу.

Загальна потужність виробництва складає 2,02 млн л абсолютного алкоголю в сезон (жовтень – березень). При продовженні дистиляційного періоду, обсяг збільшується пропорційно.

Для витримки продукції є відділення виробництва вина в дубових бочках, яке розраховане на 333 тис. л. ємності для 3,36 млн. л. Для переробки фруктів працює лінія обладнання переробки яблук (Flottwec ТМ) – 8,6 тис т в сезон (Вакуум – випаровувач з аромоуловлювачем на 3 тис л на годину, а парк зберігання становить – 1,99 млн л).

Виробництво брендів у пляшках включає:

– 3 лінії розливу брендів в пляшки 0,25-0,5 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;

– 1 лінія розливу вина в пляшки 0,5-0,7-0,75 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;

– сувенірна лінія – 300 пляшок в годину.

Річна потужність розливу підприємства одну зміну становить 6,3 млн. л коньяку і 2,9 млн. л вина (без урахування сувенірного цеху).

Техніко-економічну характеристику доповнює розрахунок основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2021-2022 роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	20945,9	26724,2	5778,30	27,59
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	18177,6	21212,1	3034,50	16,69
3. Адміністративні витрати, тис.грн.	-	-	-	-
4. Витрати на збут, тис.грн.	-	-	-	-
5. Інші операційні витрати, тис. грн.	2533,1	3866,2	1333,10	52,63
6. Валовий прибуток, тис.грн.	2768,3	5512,1	2743,80	99,11
7. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	20710,7	25078,3	4367,60	21,09
8. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	98,88	93,84	-5,04	-5,09
9. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн., в тому числі:	187,2	132,6	-54,60	-29,17
- від основної операційної діяльності	2768,3	5512,1	2743,80	99,11
- від іншої операційної діяльності	-2533,1	-3866,2	-1333,10	52,63
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-48	-1513,3	-1465,30	в 30,5 р.
10. Податок на прибуток, тис.грн.	33,7	23,9	-9,80	-29,08
11. Чистий прибуток, тис.грн.	153,5	108,7	-44,80	-29,19
12. Матеріальні витрати, тис.грн	19322,8	23691,7	4368,90	22,61
13. Матеріаловіддача, грн.	1,084	1,128	0,044	4,06

Продовження табл. 2.1

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
14.Матеріалоемкість продукції, грн.	0,923	0,887	-0,036	-3,90
15. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	28	27	-1	-3,57
16. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	748067,86	989785,19	241717,33	32,31
17. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	1581,8	1986	404,20	25,55
15. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	56492,86	73555,56	17062,70	30,20
18.Середньорічна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	13569,9	13681,75	111,85	0,82
19.Фондовіддача, грн.				
- по продукції	1,544	1,953	0,41	26,54
- по прибутку	0,204	0,403	0,20	97,49
20.Фондорентабельність, %	1,13	0,79	-0,34	x
21.Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	34641,45	51013,20	16371,75	47,26
22.Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,605	0,524	-0,08	-13,36
23. Рентабельність продукції, %	15,23	25,99	10,76	x
24. Рентабельність виробництва, %	0,388	0,205	-0,183	x
25. Середня річна сума дебіторської заборгованості	2743,90	3025,65	281,75	10,27
26. Середня річна сума кредиторської заборгованості	22801,05	18061,85	-4739,20	-20,79
27. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,036	1,067	0,031	x
28. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	0,170	0,385	0,214	x
29. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,002	0	x

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дослідження основних техніко-економічних показників ТОВ «Вознесенський коньячний завод» в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. дозволяє зробити наступні висновки (табл. 2.1):

1. В звітному році в порівнянні з попереднім спостерігається зменшення фінансового результату до оподаткування на 54,6 тис.грн або на 29,17% за рахунок збільшення збитку від іншої операційної діяльності на

52,63% та від іншої діяльності в 30,5 разів. Це негативно характеризує діяльність підприємства за проаналізований період, працівникам підприємства необхідно детально вивчати структуру витрат з метою їх зменшення. Проте фінансовий результат від основної операційної діяльності має позитивне значення та динаміку до його збільшення на 2743,8 тис.грн. або на 99,11 % майже в 2 рази.

2. Адміністративні витрати та витрати на збут підприємство за проаналізований період не мало, проте спостерігається збільшення інші операційні витрати в звітному році в порівнянні з попереднім на 1333,10 тис.грн. або на 52,63 %, що призвело до збільшення повної собівартості реалізованої продукції на 21,09 %.

3. ТОВ «Вознесенський коньячний завод» достатньо ефективно використовує матеріальні, трудові ресурси та основні засоби:

- збільшення матеріаловіддачі на 4,06 %;

- збільшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу відбулося більшими темпами ніж середньорічна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу (відсоток зростання продуктивності праці 32,31 % проти 30,20% збільшення середньорічної заробітної плати);

- збільшення фондівіддачі по продукції та по прибутку на 26,54 % та 97,49 % відповідно.

4. Рентабельність продукції в звітному році в порівнянні з попереднім збільшилась на 10,76% пункти, що є позитивним для підприємства.

5. Рентабельність виробництва в звітному році в порівнянні з попереднім навпаки зменшилась на 0,183% пункти, на що вплинуло збільшення середньорічної вартості основних засобів за основним видом діяльності на 0,82 % та суттєвого збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 47,26 %. Підприємству слід переглянути політику щодо управління оборотними коштами, оскільки їх збільшення також призвело до погіршення їх оборотності (коефіцієнт оборотності оборотних коштів

зменшився на 13,36 %).

б. Показники поточної, швидкої та абсолютної ліквідності мають тенденцію до покращення, тобто баланс підприємства стає більш ліквідним, що позитивно впливає на його фінансовий стан та платоспроможність.

Проведене дослідження зміни основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. показує позитивну тенденцію зміни більшості показників, що характеризують його діяльність.

2.2. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.2.

За даними табл. 2.2 можна зробити висновки щодо зміни складу, структури та величини джерел формування активів підприємства та їх складових, зокрема кредиторської заборгованості в звітному році порівняно з попереднім.

Так, за проаналізований період на підприємстві джерела формування активів збільшилися на 6940,70 тис. грн. або на 11,25 % за рахунок збільшення поточних зобов'язань і забезпечень на 6832 тис. грн або на 12,71 % та власного капіталу на 108,70 тис. грн або на 1,37 %.

В попередньому році найбільшу питому вагу серед всіх джерела формування активів займали поточні зобов'язання і забезпечення – 87,11 %, власний капітал – 12,89 %. В звітному році відбулися наступні структурні зрушення: питома вага поточних зобов'язань і забезпечень збільшилась до 88,26 %, зменшивши питому вагу власного капіталу до 11,74 %.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення та зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття на підприємстві за проаналізований період були відсутні.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	61697,30	68638,00	6940,70	11,25
1. Власний капітал, тис. грн.		7951,60	8060,30	108,70	1,37
– в % до усіх джерел	1495	12,89	11,74	-1,14	х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	1538,20	3678,90	2140,70	139,17
– в % до усіх джерел		2,49	5,36	2,87	х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1595	-	-	-	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.		53745,70	60577,70	6832,00	12,71
– в % до усіх джерел	1695	87,11	88,26	1,14	х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн.		11514,10	6000,00	-5514,10	-47,89
– в % до усіх джерел	1600, 1610	18,66	8,74	-9,92	х
– в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн.		11514,10	6000,00	-5514,10	-47,89
– в % до усіх джерел	1600	18,66	8,74	-9,92	х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1605,	18828,70	17295,00	-1533,70	-8,15
– в % до усіх джерел	1615÷1645	30,52	25,20	-5,32	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн.	1660	-	-	-	-
3.4. Інші поточні зобов'язання		11888,80	31282,70	19393,90	163,13
– в % до усіх джерел	1665,1690	19,27	45,58	26,31	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн.	1700	-	-	-	-

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Кредиторська заборгованість в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 1533,70 тис. грн або на 8,15 %. Питома вага кредиторської заборгованості по відношенню до усіх джерел формування активів в попередньому році склала 30,52 %, а звітному – 25,2 %, відбулось зменшення питомої ваги на 5,32 % пункти. Підприємство погашає свої зобов'язання, що є позитивним явищем.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.3.

За даними табл. 2.3 можна зробити висновки щодо динаміки кредиторської заборгованості та змін у її структурі за досліджуваний період.

Кредиторська заборгованість в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 17860,2 тис. грн. або на 58,14 % за рахунок збільшення інших поточних зобов'язань на 19393,90 тис. грн. або на 163,13 %. В свою чергу, кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зменшилась на 8,20 тис. грн. або на 19,43 %, кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – на 15,50 тис. грн. або на 18,36 %, кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці – на 17,10 тис. грн. або на 10,87 % та кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – на 1492,9 тис. грн. або на 8,05 %.

Кредиторську заборгованість за розрахунками за довгостроковими зобов'язаннями, за одержаними авансами, за розрахунками з учасниками та із внутрішніх розрахунків підприємство за проаналізований період на мало.

В попередньому році найбільшу питому вагу займала кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 60,37 %, інші поточні зобов'язання – 38,70 % та Кредиторська заборгованість за розрахунками – 0,92 %.

В звітному році відбулися суттєві структурні зрушення: питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась до 35,10 %, а інші поточні зобов'язання в свою чергу збільшили свою питому вагу до 64,40 %. Це свідчить про погашення підприємством своїх зобов'язань за товарні операції з кредиторами.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.4.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645, 1690	30718	48578	100	100	17860,20	x	58,14	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1605, 1615	18545	17052	60,37	35,10	-1492,90	-25,27	-8,05	-8,36
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками:	1610, 1620÷1645	284	243	0,92	0,50	-40,80	-0,42	-14,37	-0,23
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	84	69	29,73	28,34	-15,50	-1,39	-18,36	37,99
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	34	24	11,87	9,83	-9,80	-2,04	-29,08	24,02
– зі страхування	1625	42	34	14,86	13,99	-8,20	-0,88	-19,43	20,10
– з оплати праці	1630	157	140	55,41	57,67	-17,10	2,26	-10,87	41,91
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	11889	31283	38,70	64,40	19393,90	25,69	163,13	108,59

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	307	17052	-	16745
2. За розрахунками:	8	243	-	235
– з бюджетом,	8	69	-	61
– у т.ч. з податку на прибуток	-	24	-	24
– зі страхування	-	34	-	34
– з оплати праці	-	140	-	140
– за виданими (одержаними) авансами	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	963	31283	-	30320
Всього	1278	48578	-	47559

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дані табл. 2.4 свідчать про тотальне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською за всіма її видами: заборгованість за товари, роботи, послуги – на 16745 тис. грн., за розрахунками з оплати праці – на 140 тис. грн., за розрахунками з бюджетом – на 61 тис. грн., за розрахунками зі страхування – на 24 тис. грн. та інших видів заборгованості – на 30320 тис. грн.

Загальна сума перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською складає 47559 тис. грн., так як підприємство має невелику суму дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду 1278 тис. грн.

З однієї сторони таке тотальне перевищення характеризується позитивно, оскільки у підприємства не суттєве відволікання коштів у вигляді дебіторської заборгованості інших підприємств та організації. Проте достатня суму кредиторської заборгованості в майбутньому вимагатиме коштів для її погашення, що може знизити платоспроможність досліджуваного підприємства.

3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ З КРЕДИТОРАМИ ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

3.1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий.

Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у відділі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності, яка передбачена законодавством для суб'єкта підприємницької діяльності малого бізнесу.

Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 16 «Витрати».

Основна мета облікової політики забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень, забезпечення порівнянності інформації про фінансовий стан підприємства за різні звітні періоди.

Облікова політика це сукупність принципів, методів і процедур, що використовує підприємство для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика визначає сукупність принципів у відповідності до яких формується фінансова звітність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» (повне висвітлення; превалювання сутності над формою; автономність;

безперервність; нарахування доходів і витрат; послідовність; історична (фактична) собівартість).

Методи бухгалтерського обліку, які передбачені національними П(С)БО, зокрема: методи амортизації основних засобів; вартісна мережа для віднесення матеріальних активів до малоцінних необоротних активів; методи нарахування амортизації малоцінних необоротних активів; методи нарахування амортизації і строки використання нематеріальних активів; що вважати одиницею запасів: найменування чи однорідну групу (вид); методи оцінки вибуття запасів; порядок обліку транспортно-заготівельних витрат; порядок переоцінки запасів; методи визначення резерву сумнівних боргів; методи оцінки ступеня завершеності операції з надання послуг; порядок формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів; методи формування історичної вартості активів; формування собівартості продукції (робіт, послуг).

В облікової політиці наводиться перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції; база розподілу загальновиробничих витрат і порядок оцінки залишків незавершеного виробництва; перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат; методи обліку витрат виробництва (нормативний, позамовний, попередільний); перелік пов'язаних сторін.

Крім цього, визначені процедури складання звітності:

- хто буде вести бухгалтерський облік на підприємстві (бухгалтерська служба, аудиторська фірма чи консалтингова компанія);
- робочий план рахунків підприємства; форма ведення обліку (журнально-ордерна, меморіально-ордерна, комбінована);
- форми додаткових облікових документів, необхідні для накопичення та опрацювання інформації з урахуванням особливостей підприємства; перелік осіб, які мають право підпису первинних документів;
- порядок застосування первинних документів, організації документообороту, зберігання документів та облікових реєстрів;

- технологія обробки облікової інформації; періодичність і порядок проведення інвентаризації;
- порядок організації матеріальної відповідальності на підприємстві;
- порядок ведення управлінського обліку; посадові особи, відповідальні за якісне і своєчасне складання й подання фінансової, статистичної, податкової звітності;
- відповідальність за порушення облікової політики підприємства тощо.

Облікова політика ТОВ «Вознесенський коньячний завод» базується на чинних законах, бухгалтерських стандартах, методичних рекомендаціях, інших бухгалтерських нормативів та рішеннях керівництва підприємства. При цьому норми облікової політики не можуть підміняти чи скасовувати обов'язкові правила обліку, що їх передбачають закони, НП(С)БО, МСФЗ чи інші бухгалтерські нормативи.

НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» дозволяє змінювати облікову політику в трьох випадках:

- 1) змінилися статутні вимоги;
- 2) змінилися вимоги органу, який затверджує НП(С)БО (тобто, коли Мінфін вніс зміни до національних стандартів);
- 3) зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства (п. 9 НП(С)БО 6).

Ведення бухгалтерського обліку на в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», як суб'єкту підприємницької діяльності та малого бізнесу.

Організація бухгалтерського обліку поєднує такі елементи:

- 1) положення про бухгалтерську службу;
- 2) положення про головного бухгалтера;
- 3) схеми документообороту;
- 4) посадові інструкції виконавцям;

5) організаційне, правове, методичне забезпечення бухгалтерської служби;

6) технічне забезпечення обліку;

7) наукову організацію праці;

8) інші види робіт з організації обліку.

Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства:

I. Загальні положення.

1. Бухгалтерський облік являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства. Відділ бухгалтерії – це самостійний структурний підрозділ на правах відділу, підпорядковується керівнику підприємства, приймає участь у роботі усіх підрозділів підприємства та виконує облікові та контрольні функції.

2. Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства.

3. Чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом.

4. Бухгалтерія в своїй діяльності керується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, нормативними та законодавчими актами з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, Положенням про бухгалтерську службу.

5. Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

II. Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби.

1. Метою діяльності бухгалтерії є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та про рух грошових коштів.

2. До основних завдань бухгалтерської служби входить ведення бухгалтерського обліку підприємства, організація обліку фінансово-господарської діяльності, здійснення контролю за збереженням власності, правильним використанням грошових коштів і матеріальних ресурсів, складання звітності.

III. Функції бухгалтерської служби.

Основна функція бухгалтерської служби – ведення бухгалтерського обліку в розрізі господарських засобів та джерел їх утворення на основі натуральних вимірників в грошовому виразі шляхом суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення у відповідних носіях інформації та організація бухгалтерського обліку, реалізується за такими складовими:

- облік доходів підприємства;
- облік касових операцій;
- облік грошових коштів на рахунках ;
- облік розрахунків по заробітній платі;
- облік розрахунків з бюджетом та позабюджетними соціальними фондами;
- облік розрахунків у порядку планових платежів;
- облік розрахунків з підзвітними особами;
- облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами;
- облік необоротних активів;
- облік запасів та МШП;
- облік витрат діяльності;
- облік власного капіталу;
- облік результатів виконання планових показників;
- складання і подання звітності до відповідних органів;

- організація проведення інвентаризації;
- організації технології облікового процесу (облікових номенклатур, носіїв облікової інформації, графіків руху носіїв облікової інформації, архіву звітності тощо);
- організація контролю за фінансово-господарською діяльністю установи;
- організація забезпечення бухгалтерського обліку;
- організація розвитку бухгалтерського обліку.

IV. Права і обов'язки.

1. Вимагати від структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб своєчасного відповідно до графіків руху носіїв облікової інформації подання оформлених відповідним чином матеріалів (планів, звітів, табелів, довідок тощо).

2. Не приймати до виконання і оформлення документів за операціями, які порушують діюче законодавство і встановлений порядок приймання, оприбуткування, зберігання та витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних і інших цінностей.

3. Надавати керівництву підприємства пропозиції про покарання осіб, які є винними у недоброякісному оформленні і складанні документів, несвоєчасній передачі їх для відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відображенні в документах недостовірної інформації.

4. Здійснення зв'язку з іншими організаціями за запитаннями, що входять до компетенції бухгалтерії.

V. Відповідальність.

1. Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на бухгалтерію даним Положенням задач і функцій несе головний бухгалтер.

2. Ступінь відповідальності інших працівників бухгалтерії встановлюється посадовими інструкціями.

VI. Взаємовідносини.

1. З усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією.

2. З кадровим підрозділом – за питанням відбору кадрів в бухгалтерію, по формуванню інформації щодо особового складу установи.

3. З відділом матеріально-технічного постачання – з питань інформаційної бази по надходженню товарно-матеріальних цінностей.

4. З юридичним відділом – з питань регулювання фактів матеріальної, адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів, договорів та контрактів.

VII. Організація роботи.

1. Бухгалтерський підрозділ підприємства працює відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку установи.

2. Робочий час працівників бухгалтерії нормований в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 9:00 до 18:00 з перервою трудового дня з 12:30 до 13:30.

Веденням обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» займається відділ бухгалтерії, структура якого наведена на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Структура відділу бухгалтерії
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Для досягнення своєчасності, повноти, точності обліку кожен з працівників відділу повинен виконувати поставлені перед ним завдання. На

підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у відділі бухгалтерії також діє лінійно-функціональна структура управління.

Керівнику підприємства підпорядковується головний бухгалтер, якому в свою чергу підпорядковуються два бухгалтери – з основної операційної діяльності та бухгалтер по розрахунках з дебіторами та кредиторами.

До обов'язків головного бухгалтера відносять:

1. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.

2. Організація роботи бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Вимагання від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

4. Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечення складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.

8. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за веденням касових операцій, безготівкових розрахунків, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Організує роботу з підготовки пропозицій для керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод» щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;

- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;

- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;

- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;

– забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення.

12. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

13. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

Обов'язки бухгалтера по розрахунковим операціям:

1. Обробляти та аналізувати інформацію стосовно виконання покупцями та замовника умов діючих договорів.

2. Вести бухгалтерського обліку з дебіторами за роботи, товари, послуги та складати відповідної бухгалтерської звітності.

3. Обробляти банківських документів стосовно розрахунків дебіторів.

4. Приймати та контролювати первісну документацію від покупців та замовників.

5. Забезпечувати керівництво інформацією відносно положення справ по існуючим дебіторам.

6. Здійснювати операції по прийому, обліку, видачі і зберіганню грошових коштів і інших грошових коштів з обов'язковим дотриманням правив, що забезпечують їх збереження.

7. Отримувати по оформленим відповідно до встановленого порядку документах грошові кошти або оформлювати їх для здобуття безготівковим дорогою в установах банку для виплати робітником і службовцем заробітної плати, премій, оплати відряджень і інших витрат.

8. Вести на основі прибуткових і витратних документів касову книгу, звіряти фактичну наявність грошових сум і цінних паперів з книжковим залишком.

9. Складати касову звітність.

10. Здійснювати готівкові та безготівкові розрахунки в установленому порядку з організаціями та фізичними особами при оплаті робіт і послуг підприємства.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відповідно до вимог чинного законодавства України.

В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» застосовується автоматизована форма обліку (рис.3.2).

Рис. 3.2. Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel.

У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва.

У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Таким чином, відділ бухгалтерії працює згладжено завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програм.

3.2. Організація обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Порядок і форми розрахунків між постачальниками та ТОВ «Вознесенський коньячний завод» визначаються умовами договорів.

Обов'язковою умовою укладення договорів має бути максимально точне відображення зобов'язань обох сторін. Якщо з часом сторони бажають змінити певні початкові умови договору, то має бути підписана додаткова угода. Порушення договірних зобов'язань тягне за собою значні економічні наслідки для обох учасників договору.

Договір вважається оформленим після погодження з усіма відповідальними особами за підготовку та оформлення договірних відносин відповідно до покладених на них функцій (матеріально-технічного забезпечення, збуту, комерційну, маркетингу, менеджменту, технічного

контролю, реклами, капітального будівництва, фінансів, транспорту, інші служби відповідно до їх функцій у порядку, визначеному на підприємстві).

При укладанні Договору поставки на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовують такі документи [59]: журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1); прибутковий ордер (М-4); акт про приймання матеріалів (М-7); акт про виявлені дефекти устаткування (М-17); накладні на відпуск ТМЦ (М-20); товарно-транспортна накладна; податкова накладна; платіжні і розрахункові документи.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [51] підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення.

На підприємстві для обліку та реєстрації господарських операцій застосовують різноманітні за формою, змістом, способом відображення і нагромадження інформації облікові реєстри.

На підставі первинних документів інформація розрахунків за товарними операціями відображається в облікових реєстрах, інформація яких потім використовується для заповнення Головної книги та фінансової звітності.

Сучасна комп'ютерна техніка дає змогу накопичити, систематизувати й узагальнити облікові дані про розрахунки за товарними операціями в автоматичному режимі. Це ефективно вирішує проблеми аналітичного обліку розрахунків завдяки широким можливостям у виборі номенклатури аналітичних об'єктів, оперативності отримання даних на будь-яку звітну дату.

З'являється можливість формувати велику кількість додаткових звітів для отримання достовірної інформації.

Розрахунки за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод» проводяться на підставі наступних документів: рахунків-фактур; накладних; товарно-транспортних накладних. Перелічені документи є носіями облікової інформації про виникнення зобов'язання перед постачальниками за отримані цінності, роботи, послуги.

Важливим документом при здійсненні розрахунків є податкова накладна, яку виписують паралельно до перелічених документів у кожному випадку і яка є підставою до виникнення податкового зобов'язання в постачальника та податкового кредиту в покупця з податку на додану вартість.

Розрахункові документи, які надає підприємство-постачальник покупцю на суму оплати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги, повинні бути акцептовані.

Акцепт – напис уповноваженої особи на рахунку, акті виконаних робіт, наданих послуг, який засвідчує згоду прийняти рахунок до оплати. Після цього покупець надає своєму банку платіжне доручення на оплату придбаних цінностей, отриманих послуг тощо. Таким чином, носіями інформації про придбані товарно-матеріальні цінності, як правило, є два різні документи; банківський документ, що свідчить про оплату, та накладна про надходження (одержання) цінностей, робіт, послуг.

Незважаючи на те, що хоча платіжне доручення, чек чи інший розрахунково-платіжний документ і свідчить про оплату за конкретні цінності, в обліку відобразити оприбуткування останніх важко, оскільки банківський документ жодним чином не говорить про фактичне одержання цінностей, так само як накладна про надходження не може свідчити про оплату вартості.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» заборгованість перед постачальниками погашає шляхом:

1) безготівкових розрахунків – за допомогою платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, платіжних вимог;

2) готівкових розрахунків, документальним підтвердженням таких розрахунків є: квитанція до прибуткового касового ордера, копія чека з відміткою «оплачено».

Взаємні претензії за розрахунками між платниками та одержувачами коштів розглядаються сторонами в претензійно-позовному порядку.

Графік документообігу з обліку розрахунків в постачальникам і підрядниками ТОВ «Вознесеньський коньячний завод» представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Графік документообігу з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесеньський коньячний завод»

Назва документа	Складання документа		Передавання до подальшої інстанції				Передача в бухгалтерію
	строк	виконавець	куди	кому	мета	коли	
Прибуткова накладна	У момент відвантаження	Постачальник	Покупцеві	Склад, бухгалтерія	Оприбуткування	Після одержання	Завскладу передає разом зі звітом
Податкова накладна	У момент відвантаження	Постачальник	Покупцеві	Бухгалтерія	Реєстрація	Після одержання	Залишається в бухгалтерії
Акт про виконані роботи	Після виконання робіт	Підрядник	Замовникові	Відповідальній особі	Приймання робіт	Після завершення	Відповідальна особа завіреним актом передає
Рахунок	Перед проведенням	Постачальник	Покупцеві	Головному бухгалтеру	Перед проведенням	Після укладення	Залишається в бухгалтерії для здійснення
Відомість аналітичного обліку розрахунків із постачальниками і підрядниками	Упродовж місяця	Бухгалтер	-	-	-	-	Залишається в бухгалтерії для аналізу та узагальнення
Реєстр синтетичного обліку	1-5 числа наступного місяця	Бухгалтер	-	-	-	-	Залишається в бухгалтерії

* узагальнено автором на підставі літературних джерел

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який призначений для обліку поточних зобов'язань з розрахунків з постачальниками, підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи й надані послуги.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки:

- 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

За кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» на основі рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних, актів на приймання виконаних робіт, платіжних вимог-доручень, приймальних квитанцій та інших документів відображають в кореспонденції з дебетом рахунків:

- 15 «Капітальні інвестиції» – вартість капітального будівництва, придбання основних засобів та інших капітальних інвестицій;

- 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 26 «Готова продукція», 28 «Товари» – вартість фактично одержаних товарно-матеріальних цінностей;

- 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» – вартість послуг і робіт, виконаних іншими підприємствами для основного, допоміжних та інших виробництв та ін.

Якщо при надходженні цінностей виявлено їх нестачу або перевищення цін, відповідну суму нестач (різницю в цінах) списують на дебет субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» з кредиту рахунку 63.

За дебетом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» обліковують оплату рахунків постачальників і підрядників в кореспонденції з кредитом рахунків:

- 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» – оплата рахунків за рахунок власних коштів;

- 50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові позики» – оплата рахунків за рахунок кредитів банку;

- 71 «Інший операційний дохід», 74 «Інші доходи» – списання кредиторської заборгованості строк позовної давності якої минув.

У разі попередньої оплати дебетується субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами», активний. Така методологія обліку дає змогу уникнути виникнення дебетового сальдо на рахунок 63. [28]

Згідно з ст. 198 Податкового Кодексу України при передоплаті постачальнику сплачений податок на додану вартість відноситься на збільшення податкового кредиту записом на бухгалтерських рахунках: Дт 37 «Розрахунки з різними дебіторами», субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами» та Кт 31 «Рахунки в банках», 60 «Короткострокові позики» тощо.

Одночасно на суму податкового кредиту відображається в обліку сплата ПДВ постачальнику бухгалтерською проводкою: Дт 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунок 641 «Розрахунки за податками», аналітичний рахунок «З податку на додану вартість» та Кт 644 «Податковий кредит».

Після одержання цінностей, вартість яких оплачена постачальнику раніше, списують нарахований податковий кредит з ПДВ: Дт 644 «Податковий кредит» та Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями» тощо.

В результаті наведених вище записів у синтетичному і аналітичному обліку субрахунок 644 «Податковий кредит» закривається.

У випадку надходження цінностей без попередньої оплати на суму ПДВ за товарним документом і податковою накладною постачальника податковий кредит з ПДВ відображається в обліку записом на рахунках: Дт 641 «Розрахунки за податками», аналітичний рахунок «З податку на додану вартість» та Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями» тощо.

Після оплати цінностей, що надійшли від постачальника на умовах наступної оплати, на суму цінностей з податком на додану вартість в обліку має бути зроблений запис: Дт 63 «Розрахунки з постачальниками та

підрядниками» та Кт 31 «Рахунки в банках», 60 «Короткострокові позики».
[49]

Господарські операції з обліку розрахунків за товарними операціями з кредитором ТОВ «Вознесенський коньячний завод» наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Господарські операції з обліку розрахунків за товарними операціями
з кредитором ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума
1	Відображено витрати на будівництво підрядною організацією ТОВ «СтройБуд»			
	– на суму без ПДВ	151	631	45900
	– на суму ПДВ	644	631	9180
	– відображено право на податковий кредит по ПДВ	641	644	9180
2	Оприбутковано тара й тарні матеріали від постачальника ПП «ТарСкло»			
	– на суму без ПДВ	204	631	6350
	– на суму ПДВ	644	631	1270
	– відображено право на податковий кредит по ПДВ	641	644	1270
3	Від постачальника ТОВ «БудМат» надійшли й оприбутковані послуги (роботи) виробничого характеру			
	– на суму без ПДВ	23	631	1850
	– на суму ПДВ	644	631	370
	– відображено право на податковий кредит по ПДВ	641	644	370
4	За невиконання умов договору виставлено претензію постачальнику ФОП Зайцева В.С.	374	715	7100
5	Відображено послуги ТОВ «Стандарт Плюс», пов'язані з дослідженнями і розробками			
	– на суму без ПДВ	941	631	3866,2
	– на суму ПДВ	644	631	773,24
	– відображено право на податковий кредит по ПДВ	641	644	773,24
6	Нараховано ПП «Зоря» фінансові санкції за невиконання договорів	948	631	2500
7	Погашено заборгованість перед ТОВ «ТарСкло» з поточного рахунку у банку	631	311	7620
8	Погашено заборгованість перед ТОВ «Стандарт Плюс» акредитивами	631	313	4669,44
9	Погашено заборгованість перед ТОВ «БудМат» за рахунок підзвітних сум	631	372	2220
10	Погашено заборгованість перед ТОВ «СтройБуд» коштами, отриманими як довгострокові позики	631	501	55080
11	Погашено заборгованість перед ПП «Зоря» коштами, отриманими як короткострокові позики	631	601	2500
12	Нараховано неустойки за порушення з боку ПП «ВиноЛюкс» умов договорів	631	715	3500

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [інструкц]

Аналітичний облік за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» ведеться за кожним платіжним документом і постачальником лінійним методом запису по кожній позиції.

При обробці первинних документів бухгалтер протягом місяця складає реєстр прибуткових і видаткових документів, у якому зазначає номер і дату супровідних документів (товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, накладна), вартість матеріальних цінностей, що надійшли, а також номер і дату платіжного документа на сплату заборгованості. Загальна сума товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) за документами, не оплаченими в поточному і в попередніх місяцях, має відповідати кредитовому сальдо рахунка 63.

Якщо цінності від постачальника надійшли без товарно-супроводжувальних документів, має місце невідфактурована поставка. Ці запаси оприбутковуються, але спочатку треба перевірити, чи не є вони попередньо оплаченими.

Усі види господарських операцій, що їх проводять в обліку через розрахунки з постачальниками і підрядниками, згрупуємо в облікові номенклатури та відповідні носії, які дають можливість конкретизувати основу для організації аналітичного і синтетичного обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами (табл. 3.3).

Головний бухгалтер заносить записи по господарським операціям на підставі оборотно-сальдової відомості до головної книги.

В балансі залишки по статтях заборгованості відображаються в залежності від терміну погашення (в межах року чи більше) за різними статтями. Таким чином, при складанні звітності підприємство аналізує стан кредиторської заборгованості з метою поділу її на поточну і довгострокову.

Довгострокова кредиторська заборгованість відображається у складі статті балансу «Інші довгострокові зобов'язання» (рядок 1515, II розділу пасиву балансу).

Перелік облікових номенклатур в організації обліку розрахунків
за товарними операціями з кредиторами

Характеристика даних для обліку	Використання облікових даних	Вимірники		В яких носіях інформації з'являється вперше
		натуральний	грошовий	
Матеріальні цінності, одержані від постачальника	Для оприбуткування па баланс	+	+	Прибуткова накладна
Податковий кредит із ПДВ	Для розрахунку ПДВ до сплати в бюджет		+	Податкова накладна
Обсяг та види послуг (робіт), одержаних від підрядника	Для списання суми витрат на відповідний об'єкт обліку; для проведення розрахунку з підрядником		+	Акт про виконані роботи, послуги
Сума заборгованості перед постачальниками чи підрядниками	Для проведення передоплати		+	Рахунок постачальника

* узагальнено автором на підставі літературних джерел [36]

Поточна кредиторська заборгованість постачальникам за отримані активи, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем) відображається в статті балансу «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» (рядок 1615, III розділу пасиву балансу).

Поточна кредиторська заборгованість постачальникам за отримані активи, товари, роботи або послуги, яка забезпечена векселем відображається в статті балансу «Векселі видані» (рядок 1605, III розділу пасиву балансу).

Кредиторська заборгованість покупцям за отриману передоплату відображається в статті балансу «Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами» (рядок 1635, III розділу пасиву балансу).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Провівши дослідження теоретичних та практичних аспектів організації та методики обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод» можна зробити наступні висновки.

В умовах ринку кожне підприємство є незалежним товаровиробником. Воно самостійно приймає рішення у межах чинного законодавства, але відповідає за свої дії перед державою, діловими партнерами.

Кожне з них прагне мати прибуток, одержання якого потребує удосконалення розрахунків з іншими суб'єктами господарювання.

В умовах фінансово-господарської діяльності кожне підприємство здійснює певну розрахункову політику з кредиторами. Криза неплатежів, яка є наслідком низького рівня договірної, розрахунково-платіжної, касової дисципліни ще раз переконує, що питання удосконалення системи взаємовідносин і організації обліку розрахунків між підприємствами та всередині підприємства є досить актуальним.

Для кожного підприємства дуже важливо на будь-який момент часу мати повну інформацію про зобов'язання підприємства. Для своєчасного забезпечення керівництва інформацією щодо термінів погашення кредиторської заборгованості на підприємстві має бути добре організовано облік та аналіз кредиторської заборгованості за строками погашення.

Організація обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства повинна забезпечити: своєчасну перевірку та за потреби перегляд розрахункової політики у складі таких зобов'язань; попередження виникнення простроченої кредиторської заборгованості.

З настанням ери комп'ютеризації та електронізації бізнес-процесів обмін документації з контрагентами здійснюється через хмарні сховища, електронну пошту та поштові організації, взаємодія з контролюючими органами відбувається через відповідне програмне забезпечення.

Отже, з метою покращення організації обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Вознесенський коньячний завод» пропонується наступні шляхи удосконалення:

- провести інвентаризацію усіх розрахунків, розробити єдиний документ про розрахункову політику підприємства щодо постачальників, підрядників та перевести максимальну кількість розрахунків в електронну форму;

- проведення АВС-аналізу кредиторської заборгованості для оптимізації їх розмірів та термінів погашення;

- створення інноваційного бізнес-плану розвитку підприємства за умови залучення коштів інвестора, що передбачає вихід на нові ринки збуту, отримання сертифікатів якості, розширення асортименту продукції та покращення умов оплати праці;

- проведення політики освоєння нових ринків збуту та забезпечення надійного високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

Запропоновані шляхи удосконалення дозволять ТОВ «Вознесенський коньячний завод» підвищити рівень ефективності діяльності та отримувати максимальний прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болюх, В.З. Буриєвський, М.І. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2014. 556 с.
2. Бурлан С.А., Каткова Н.В. Бухгалтерський облік (загальна теорія): навч. посіб. Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 271 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2016. 832с.
4. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Житомир: Рута, 2003. 544 с.
5. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Давидюк Т.В. та ін. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Гельветика, 2016. 391 с.
6. Бухгалтерський облік : опор. конспект лекцій / Бочуля Т.В. та ін.; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2019. 161 с.
7. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики: підручник / Загородній А.Г. та ін. Нац. ун-т «Львів. політехніка». 4-те вид., доопрац. і допов. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 278 с.
8. Бухгалтерський облік: підручник / Крупка Я.Д. та ін. ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 459 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / під заг. ред. Ф.Ф. Бутиця. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
10. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посіб. / Сук Л. К. та ін. К.: Каравела, 2008. 208 с.
11. Буян І.В. Загальна економічна теорія (політична економія). Тернопіль: Лідер, 2015. 600 с.

12. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства: конспект лекцій. Київ: ЦУЛ, 2015. 315 с.
13. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: монографія, Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 536 с.
14. Височан О.С., Височан О.О. Фінансовий облік: навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Сорока Т. Б. [вид.], 2016. 449 с.
15. ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД, ТОВ. *Ua-region*: веб-сайт. URL: <https://www.ua-region.com.ua/40404385> (дата звернення: 20.03.2024).
16. Vaskovska K., Doycheva K., Volodina O., Kukushkina O. Credit indebtedness of the enterprise: theoretical and practical aspects of analysis and management// Food Industry Economics. 2019. Vol.11, Issue 3.P. 16-22.
17. Гарасим П.М., Журавель Г. П., Хомин П. Я. Курс фінансового обліку: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 566 с.
18. Гарасим П.М., Кізіма А.Я. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей: навч. посіб. Тернопіль. Астон. 2015. 288 с.
19. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: практ. посіб. Київ: Лібра. 2016. 840 с.
20. Гольцова С.М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2012. 255 с.
21. Гордієнко Н.І. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Х.: ХНАМГ, 2012. 126 с.
22. Грабова Н. М., Кривоносов Ю. Г. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: навч. посіб. К.: А.С.К., 2014. 416 с.
23. Гудзь Н. В. Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб., 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: ЦУЛ, 2016. 424 с.
24. Грачова Р.Є. Енциклопедія бухгалтерського обліку: монографія. Київ: Галицькі Контракти, 2010. 832 с.
25. Денчук П. Н., Гудзь, Р. В. Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Тернопіль: ТАЙП, 2012. 420 с.

26. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2017. 368 с.

27. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті // Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22. *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення: 28.02.2024).

28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 02.03.2024).

29. Карпенко В.В., Успенко В.І. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури. Харків : Лідер, 2016. 609 с.

30. Конспект лекцій з курсу «Аналіз господарської діяльності» для студентів ступеню «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», денної та заочної форми навчання / Укл. О.П. Антонюк Одеса: ОНАХТ, 2018. 89 с.

31. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. Київ. Знання. 2011. 378 с.

32. Кредиторська заборгованість: оцінка та механізми управління / Ступницька Т.М. та ін. // Економіка харчової промисловості, 2018. Т. 10, вип. 4. С. 66-78. doi: 10.15673/fe.v10i4.1134.

33. Кукушкіна О. Вдосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками. – Міжвузівська студентська конференція ОНАХТ, 2018 р.

34. Кулинич М.Б., Сафарова А.Т. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 435 с.

35. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник, 3-тє вид., перероб і допов. К.: ЦНЛ, 2009. 670 с.

36. Масленніков Є. Облікове забезпечення кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання / Є. Масленніков, Л. Какічева // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2014. – № 10. – С. 103-113.

37. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання / Укл. канд. екон. наук, доцент Т.М. Ступницька, канд. екон. наук, доцент О.П. Антонюк, доктор екон. наук, професор Купріна Н.М., Одеса: ОНТУ, 2022. 43 с.

38. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства від 27.06.2013 р. №635. Законодавство України: веб-сайт. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876 (дата звернення: 01.03.2024).

39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

40. Михайлов М.В. Бухгалтерський облік (теорія): навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 247 с.

41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 № 73. *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.03.2024).

42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене Наказом Міністерства Фінансів України від 27.06.2013 № 628. *Vobu.ua*: веб-сайт. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3401> (дата звернення: 13.03.2024).

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене Наказом

Міністерства Фінансів України від 28.05.99 № 137. *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. №20. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 20.02.2024).

46. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 № 318. *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

47. Немченко В.В., Скляр Л.Б. Фінансовий облік 1: конспект лекцій з курсу для спеціалістів 6.030509 денної та заочної форми навчання. Одеса: ОНАХТ, 2013. 100 с.

48. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ № 291 від 30.11.99 р. зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21.12.99р. за № 892/4185 (зі змінами).

49. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-V. *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

50. Причепя І.В., Руда Л.П. Економіка та організація виробництва: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. 186 с.

51. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996/XIV (зі змінами). *Zakon.rada*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 23.02.2024).

52. Романенко С.В. Розрахункова політика як засіб реалізації операцій за міжнародними розрахунками підприємства у формі акредитивів. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір, Вип. 1 (105). С. 505.

53. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 44 с.

54. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник, 3-тє вид., пероб. і доп. К.: КНЕУ, 2010. 578 с.

55. Старко І.Є., Антонійчук М.М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Львів. техн.-екон. коледж Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Львів : Растр-7, 2016. 175 с.

56. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: навч. посіб. Відкрит. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». Київ : Університет «Україна», 2019. 529 с.

57. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 982 с.

58. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. К.: А.С.К., 2011. 784 с.

59. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, 2018, № 2 (69), С. 160-164.

60. Фінансовий облік: підручник / Крупка Я.Д. та ін. Терноп. нац. екон. ун-т. 4-те вид., допов. та перероб. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 450 с.

61. Фінансовий облік II: навч. посіб. / Васильєва В.Г. та ін. Ун-т мит. справи та фінансів. 2-ге вид., перероб. та допов. Дніпро : Акцент, 2017. 240 с.

62. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / Хом'як Р.Л. та ін., 2-е вид. Львів: Інтелект-Захід, 2009. 820 с.

63. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. К.: Центр учбової літератури, 2008. 260 с.

64. Чебанова Н. В., Василенко Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік: посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. 672 с.